

MEMORIAŁ

General Marii Wittek

K. Bohm

K. Bohm 20f. Herb. 2002.

A. Rajewski 2014

Moscowitowski Jan (bratanka)

02731 15-00

Obw. Białystok

++

MOCZYŁOŃSKA Amelia
zam. Karwat

ps. „Julia”

3169/usk

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — Amelia Moczyłtowska...
zam. Karwat „Julia”
3169/WSK

I. Materiały dokumentacyjne

- I/1 – relacja właściwa —
- I/2 – dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora —
- I/3 – inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację

✓ K. 2. s. 3

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”):

- III/1 – dot. rodziny relatora —
- III/2 – dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r. —
- III/3 – dot. ogólnie okresu okupacji (1939 – 1945) —
- III/4 – dot. ogólnie okresu po 1945 r. —
- III/5 – inne... —

IV. Korespondencja

✓ K. 4. s. 4

.....
.....
.....
.....

V. Wypisy ze źródeł [tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”]

✓

VI. Fotografie

✓

II Materiały uzupełniające relację

- Amelia Moezdzłowska ps. Julia, AK Bielszów,
oprac. Ewelina Hekle, Prasa Zeszytu Okr. Zi. Łobez, AK
Bielszów
mps. oryg. k. 1. s. 1
- Bibliografia dot. Moezdzłowskiej Amelii, nanezycielki, AK Bielszów,
oprac. Janusz Luniński, Bielszów
rękopis oryg. k. 1. s. 2-3

Protokół uchwały do Fundacji 27 II 2002r.

28 06 2002
2680/ush.

II/1

Amelia Moczydlowska

"Julia" - pseudonim

OKRĘGOWY PRZES
RZĄDU OKREGU
Związku Żołnierzy Armii Krajowej
w Białymstoku
dr Czesław Hake

Po zamążpójściu w 1945 r. *Amelia Karwat*

Urodzona 10.07.1894 r. w Różance koło Włodawy. Ojciec *Edward Moczydlowski* – nadleśniczy. Matka *Julia* z *Szokalskich*, pochowana na starym cmentarzu w Białymstoku.

Zmarła 21.12.1975 r. w Toruniu, gdzie jest pochowana.

Ukończyła Seminarium Nauczycielskie w Białymstoku, w którym podjęła pracę jako wykładowca rysunku i robót ręcznych. Seminarium to mieściło się w Pałacu Braniewskich /Obecnie Akademia Medyczna/. Zamieszkiwała wraz z matką w skrzydle tego pałacu /ul. Mickiewicza/, prawdopodobnie w mieszkaniu służbowym. W okresie pobytu w Białymstoku przyjaźniła się z rodziną malarza Pana Blicharskiego – dyrektora Seminarium Nauczycielskiego, w którym wykładała.

Do roku 1939 w Białymstoku działała w ZHP, będąc między innymi Z-cą Komendanta Chorągwi Białostockiej. W przekazie rodzinnym mówi się również, że była Komendantem Chorągwi.

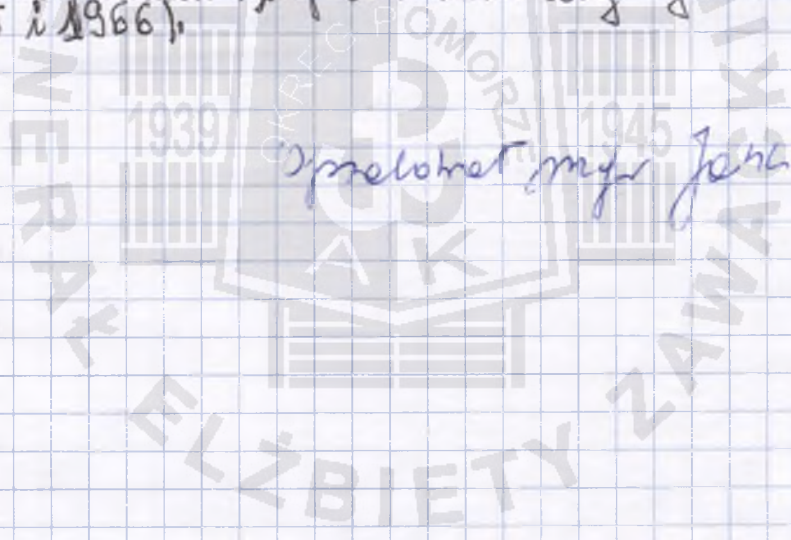
W 1945 r. po krótkim pobycie u brata w Brwinowie koło Warszawa i ślubie z Bronisławem Karwatem, na stałe osiadają w Toruniu, gdzie mąż pracuje w Spółdzielczości, a Ciotka w Liceum Wychowawczyń Przedszkolnych, gdzie wykłada rysunek i prace ręczne. Aktywnie uprawiała sztukę malarską. Wykonywała też witraże w kościołach w Białymstoku i w Toruniu.

Jeżeli chodzi w działalność konspiracyjną, to wiemy, że uczestniczyła w niej w Białymstoku, tak w trakcie okupacji sowieckiej jak i niemieckiej. Niestety nie znamy szczegółów dotyczących pseudonimu i funkcji organizacyjnych. Wiemy, że w lutym 1945 r. w obawie przed aresztowaniem /NKWD, UB/ opuściła, jak się okazało na zawsze, Białystok, udając się do rodziny do Brwinowa k/Warszawy, poczym do Częstochowy, gdzie wzięła ślub i do Torunia /1945 r/, gdzie zamieszkiwała do końca życia.

one już dalej na wschód je przekazywata, gdzieś do Grodna. (...)" s. 165.

Brak Moczydłowskiej Amelii w Książkach:

- 1) Gwozdek Leżystaw: "Białostocki Okręg LKZ-AK (X. 1939 - I 1945)". Biblioteka Rubieży, tom I "Organizacja" Białystok 1993 oraz tom II "Wywiad i kontrwywiad" Białystok 1994 r.
- 2) Białostoczycy 1944-1945 w dokumentach podziemia i oficjalnych władz! Opracował Jerzy Kutak, Dokumenty do dziejów PRL, zeszyt 10. Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa 1998.
- 3) Krajewski Karimierz, Taburewski Tomasz: "Białostocki Okręg AK-AKO VII 1944 - VIII 1945". Dom Wydawniczy Bellona, Warszawa 1997 r.
- 4) Kutak Jerzy: "Pierwszy rok okupacji sowieckiej w Białymstoku". Wydawca AKADOM s.c. Białystok, Białystok 1996 r.
- 5) Jarzski-Wajdler Władysław: "Ruch oporu w latach 1939-1944 na Białostoc-
czyźnie. Referat materiałowy. Części I-IV". Opracowano na zlecenie
Hojskowego Instytutu Historycznego w Warszawie. Maszynopis po-
lany na prawach rękopisu. Bez daty wydania. (Złecenia z lat
1965 i 1966).

Opracował mgr Jolanta Luchnicka

IV Korespondencja

1. ppłtka Cr. Hake → Jacek Moczyłowski W-wa, Prośba o dane o s.p. Anieli Moczyłowskiej. Białystok 26.07.2000 mps k 1, o 1
2. Jacek Moczyłowski W-wa 30.07.2001 mps → ppłtka Cr. Hake Białystok zawiadanie o przystanych informacjach i fotografii Anieli Moczyłowskiej k 2 → 2
3. Cr. Hake od Białystok 2.X.2001 mps → Jacek Moczyłowski dane o Anieli Moczyłowskiej, korekta danych z listu z 30.07.2001 k 3-4 → 3-4

IV/1

Białystok 26.07.2000r

ppłk. dr Czesław Hake

15-143 Białystok

tel. /085/ 67-51-753

Szanowny Pan
Jacek Moczydłowski

02-787 Warszawa

Szanowny Panie !

Z niecierpliwością oczekuję danych dotyczących śp. Amelii Moczydłowskiej, Pańskiej Ciotki. Zdaję sobie sprawę, że konspiracyjny jej życiorys jest nieznanym Rodzinie. Proszę więc o nadesłanie mi kopii aktu zgonu i urodzenia, w których powinno znajdować się nazwisko panięńskie matki.

Widziałem kiedyś jej grób na Cmentarzu Farnym w Białymstoku. Czy mógłby Pan nadesłać jej życiorys?

Pańska Ciotka była szefem legalizacji Obwodu AK Miasta Białystok. Należała do wielu osób, które nie ujawniły swojej działalności konspiracyjnej. Posiadała niezwykły dar podrabiania dokumentów. Niemcy uznawali jej podpisy jako swoje. Przez wiele lat szukałem jej śladów istnienia.

Łączę serdeczne pozdrowienia Panu i Jego Rodzinie

Czesław Hake
ppłk. dr Czesław Hake

Województwo Jacek
Moczydłowski
02-787 Warszawa

Jacek Moczydłowski

Warszawa, 30.07.2001

02-791 WARSZAWA

HONOROWY PREZES
Zarządu Okręgu
S.Z.Ż.A.K. w Białymstoku
Szanowny Pan
pplk. dr Czesław Hake
ul. Pułkowa 3 A m. 37
15-143 BIAŁYSTOK

Wielce Szanowny Panie Pułkowniku !

W załączeniu przesyłam informacje dotyczące mojej Ciotki Amelii Moczydłowskiej, oraz fotografię. Informacje dotyczące Jej działalności konspiracyjnej są niestety bardzo skąpe ponieważ nikt z naszej rodziny w czasie wojny nie zamieszkiwał w Białymstoku, a przyjaciele Ciotki np. Państwo Blicharscy już nie żyją i nie mamy kontaktu z ich rodziną. Przesyłam więc wszystkie informacje, które udało się ustalić.

Łączę wyrazy głębokiego szacunku.

Jacek Moczydłowski

Płk dr Czesław Hake
15-145 Białystok

1413
Białystok 2 października 2001r.

Pan
Jacek Moczydłowski

Warszawa

Szerokomy Panie!

Bardzo Pana przepraszam, że dopiero teraz odpowiadam na Jego list z 30 lipca br. Przytrafiła mi się pozornie niegroźna choroba. Jej skutki okazały się dla mnie fatalne. Mimo troskliwej opieki Żony Julii i wspaniałych lekarzy z Akademii Medycznej, powracam do zdrowia bardzo wolno i jeszcze czeka mnie dłuższa kuracja.

Wyrażam uznanie, że Pan interesuje się dziejami swej Rodziny i Jej działalnością konspiracyjną podczas ostatniej wojny. Bliżej Pani Amelii Moczydłowskiej i Jej Matki Julii nie znałem. Wiedziałem tylko, że razem mieszkają, a Pani Amelia nauczała w kilku szkołach Białegostoku.

Otóż Pani Amelia Moczydłowska nie kończyła Seminarium Żeńskiego w Białymstoku, które rozpoczęło swoją działalność w 1919r najpierw jako prywatne a po roku działalności została upaństwowiona. Wtedy mieściło się ono przy ul. Mickiewicza 2 i nosiło imię Króla Zygmunta Augusta. Zaprzestało działać w 1936r., bo od roku szkolnego 1937/38 powołano licea pedagogiczne do kształcenia kadr nauczycielskich.

Ks.prof.Jemielity Witold w swej książce "Szkoły średnie i zawodowe w województwie białostockim w latach 1919-1939". Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego im.Wagów, Łomża 1991r. stwierdza: "(...) nauczycielami w preparandach w roku szkolnym 1921/22 byli: w Białymstoku-Maria kopytkowska, Amelia Moczydłowska i Julia Starkowska; (...)". s.33.

Czyli Pani Amelia już wtedy musiała być nauczycielką kwalifikowaną o kilkuletnim stażu w tym zawodzie, doskonałą metodyczką i pedagogiem, gdyż tylko takim Kuratorium powierzało wychowywanie i kształcenie kadr pedagogicznych w preparandach. Potwierdza to fakt, że już w roku 1923, wspomniany wyżej autor wymienia Panią Amelię wśród nauczycieli Seminarium Nauczyciel-

skiego i zaznacza, że pracowała tam także w 1925r. (Patrz Jemielity W., op.cit.s.92.). Nie wiadomo jak długo tam pracowała.

Faktem jest, że pod koniec lat trzydziestych była nauczycielką w Żeńskim Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącym im. Anny z Sapiehów Jabłonowskiej. Musiała więc mieć wyższe studia, bo w tak elitarnej szkole tego bezwzględnie wymagano.

Żyjąca w Białymstoku emerytka, nauczycielka mgr Regina Maria Białecka z męża Świderska, urodzona w 1922r. stwierdziła mi, że była przed wojną uczennicą tego Żeńskiego Liceum i uczyła ją Pani prof. Amelia Moczydłowska.

W czasie okupacji hitlerowskiej byłem Komendantem Obwodu AK Białystok i Inspektorem Białostockim. Prowadziłem osobiste notatki o ludziach i wydarzeniach miasta. Znalazłem w nich taki mój zapis: "(...) W komórce legalizacyjnej pracowała m.in. Amelia Moczydłowska, również nauczycielka dawnego Seminarium Nauczycielskiego, malarka, która tak świetnie podrabiała na Ausweisie podpis szefa gestapo na Distrikt Białystok, że sam szef uznawał go za swój(...)".

Działalność harcerska Pani Amelii Moczydłowskiej nie jest mi znana. Przed wojną w Białymstoku działały dwie Komendy Chórąwi ZHP tzn Męska (z którą byłem związany) i Żeńska, o której moja wiedza jest niewielka.

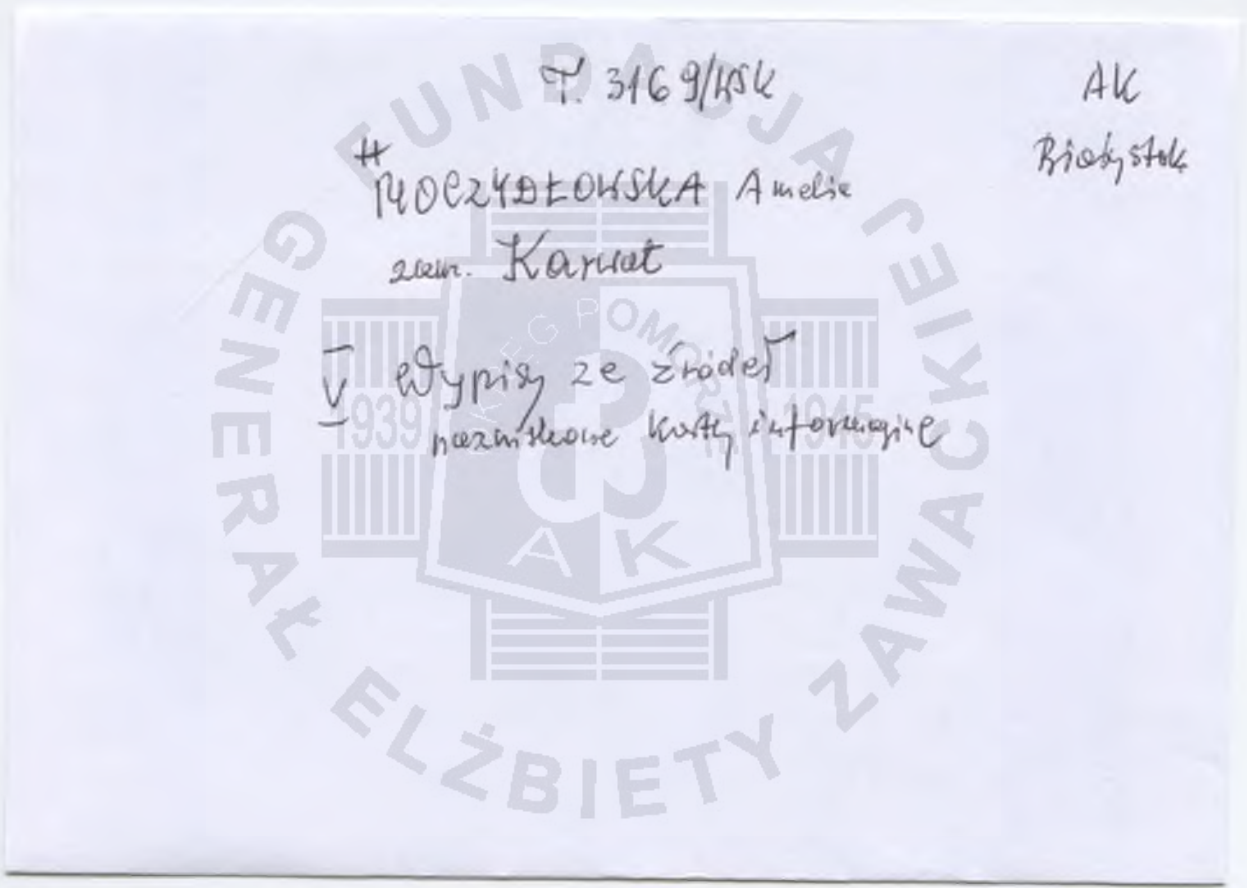
Proponuję, by Pan nawiązał kontakt z władzami oświatowymi Torunia (Wydział Oświaty). Tam w archiwum powinna byćteczka akt osobowych Pani Amelii, a w niej wszystkie akta osobowe (życiorys własnoręcznie pisany, kilka kwestionariuszy osobowych, które wtedy obowiązywały każdego nauczyciela, wnioski o odznaczeniach i nagrodach, umowy o zatrudnieniu itp.).

Życzę Panu owocnych poszukiwań i wraz z Żoną Julią zasyłamy najserdeczniejsze pozdrowienia Panu i Jego Bliskim.

Czesław Hake

Czesław Hake

177

316 9/RSK
MOECKA AMELIA Amelie
zaw. Karwat

AK
Białystok

Wypisy ze źródeł
nazwane kwity informacyjne

i

T. 3169/USK

AK

PRO CZYBKOŃSKA Aneta

Białystok

zam. Karwat ps. „Julia”

nr. 1894r.

zbiórki seminarium muzycyzacji w Białymstoku
- zbadanie rysunku i robót rękopiśm.

do 1939r. działka w 2HP

w okresie okupacji działka w Kasprowej AK
Zamieszkała w 1975r. w Toruniu

zob. T. 3169/USK, not. czp.

A. Raj 2014

AK
Białystok

++ Moczyłowska Amelia
zam. Karwat

Ważnym jest wypełnić
Paszport w legacji dowodów osobistych
wydanych przez władze niemieckie.
Dobrze mieć fotokopie podpisów na
potrzebnych dokumentach.

inf. w Hacie lista z 15. I. 1987 str 2 i 3

Boln 2104

2

AK
Okręgu Białystok
Obw Białostk Miasto

Moczyłowska Anielis
komórka legalizacyjna

Wspomnienie w m. m. Cz. Miele-Sybirak nr 33
wiosien 2005 str 54 - bilal. Archiwum

T. 3169 / WSK

AK
Białystok

MOCZYDŁOWSKA Amelia
zam. Karwat

v̄ Fotografie

1. 2dji lepilym., 2 pieczęcie [b.d.],
Foto., Czarnecia. Tonura, oryg.
(4,3 x 6,8) szt. 1

2. Świataj, 2014r.

~~Sit~~

1. WSK

Jeżeli osobowe

2. T. 3169/WSK

3. oryg., 4,3 x 6,8

4. brak

5. MOCZYDŁOWSKA

Amelia

zam. Karwat

6. N.N

7. braki publik.

8. uwagi: opis ma odwozicie fotogr.

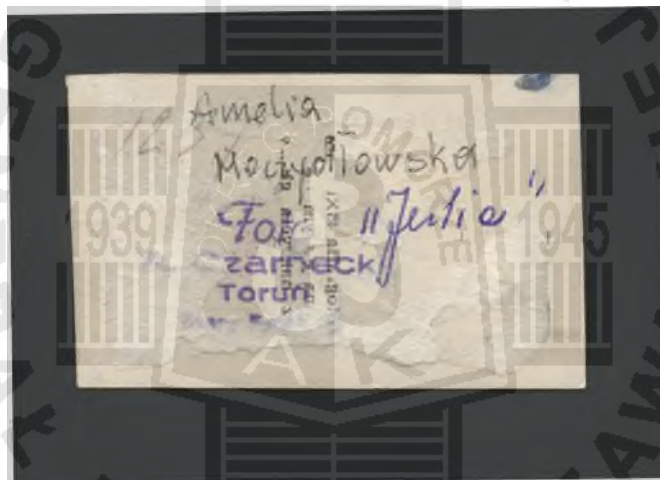
Amelia moczydłowska

ps. "Julia"

piszę Foto: Czernecki
Jonas

2. Świątkowa, 2014r.

MOCLYBŁOKSKA Amelia

